30 sor

a válság (v)álságáról

Ilyenkor tavasszal, jón és rosszón innen, az ember emelt fővel néz a párt ideológiája és néhány lány szemébe persze, mert tudja, hogy megújulnak. Az ideológia meg bátran, mivelsem törődve néz a világ és az úgynevezett realitás szemébe, mert magát látja benne... („ha az éj nem közeledne"...). Minden és mindenki megújul tavasszal. A jó és a rossz feloldódik egyfajta misztériumban, mákonyos jelenésekben, akarom mondani jelentésekben, melyek természetesen optimisták, hisz a természet is az. Az ügyeletes ideológia viszont megújulás nélkül akar optimista lenni. Úgy tűnik, elvitatja tőlünk zavaros korunk egyetlen biztos pontját: válságunk is válságba kerül. Azt kell higyjük, az ideológia maga a halott lelkiismeret, valami nem evilági bölcsesség részese, vagy esetleg kutyaütők az informátorai. A hangulatunkkal lehet valami baj, mert rosszabb, mint kellene, hogy legyen. Talán túl sokat néz televíziót, hallgat rádiót, urambocsá olvas újságot a búsmagyar, és tovább búsul a hírek miatt. Mert nem tudja, mi lesz vele és kedveseivel (nincs benne még a „Nézzük együtt" dezillúzionista bűvészszámban sem ez). De egyszerre csak vidám lesz a magyar, midőn meghallja: nincs válság most, csak kemény realitás stb. Ami végül is nem rossz (jó?) mondás egy olyan szlogenhez képest, hogy nem szeret dolgozni a magyar, és ez a legfőbb baj. Szerintem vagy a válság realitás, vagy a realitás van válságban. Ha súlyosak a problémák, nehezek a feladatok, gondok s ezeknek megoldásához módszerünk és stílusunk elavult, azaz használhatatlan, akkor ez ugye nem válság, hanem realitás, vagyis helyzet, ami az ideológia szerint jobb, mint ez a kis válság. De (bocsánat, hogy egy költőt keverek a politikába) Rilke szerint nem megneveznünk kell a dolgokat, hanem elviselni.

—oly —bá

Utazz velünk!

Az utóbbi években sajnos csökkent érdeklődés mutatkozik a hazai nemzetközi építőtáborok iránt. Ennek ellenére, vagy talán épp ezért, ajánlanánk néhány tábort, amely ígéretes programmal és kiváló barátkozási, ismerkedési lehetőségekkel kecsegtet. A *Kertészeti Egyetem Szarvason* rendez kéthetes környezetvédő tábort; a *Debreceni Agrártudományi Egyetem* pedig *Nyírtason*. A *Kossuth Lajos Tudományegyetem Monorra* hívja a fiatalokat. Itt a szovjet és nyugat-európai diákokon kívül olasz vendégeket is várnak. A *Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem* július 3. és 23. között rendez környezetvédő tábort, a *Budapesti Műegyetem* pedig július 10. és augusztus 5. között. A *Soproni Erdészeti és Faipari Egyetem* a hegyek között állítja fel táborát, augusztus 1-jétől 20-ig, majd hat napra kirándulni viszik a vendégeket. A *gödöllői agrárosok* hívó plakátjait már láthattátok a KISZ-bizottság hirdetőtábláján. (Jelentkezési lapok is ott kaphatók!) Két turnusban szerveznek találkozót moszkvai, rigai és vilniuszi diákokkal június 26.—július 9. és július 10—23. között.

Saját, *Szegedi Nemzetközi Építőtáborukba* (JATE) is szeretnénk résztvevőket toborozni. Idén július 10-től, 24-ig rendezzük meg. Odesszából, Greifswaldból, Kassáról, Temesvárról, Göttingenből, Turkuból, az USA-ból és Nyugat-Európa minden részéről várunk vendégeket. Várjuk olyan egyetemi hallgatók jelentkezését, akik jól beszélnek idegen nyelvet (leginkább angolt, németet, oroszt, franciát) és szívesen segítenék tolmácsként, szervezőként táborunk munkáját. A tábor programját ezekben a hetekben állítjuk össze és szívesen vesszük az érdeklődők ajánlatait, kreatív ötleteit.

A *KISZ KB és a Magyar Ifjúság Tanácsa* idén is meghirdeti pályázatát a nyugat-európai építőtáborokba. Idén — Nyugat-Európa országain kívül — az USA-ban, Csehszlovákiában, Bulgáriában, és Lengyelországban is kínálkozik lehetőség nemzetközi építőtáborokban való részvételre, mintegy 120 diáknak. A pályázás módja azonban megváltozott. Bárki jelentkezhet; pályázatát közvetlenül a rendező szervezetnek küldje a következő címre: *„Magyar Ifjúság Országos Tanácsa", Budapest, Pf.: 72 (1388)*. A pályázó neve mellett tartózkodási helyét, címét, munkahelyét és nyelvtudását is jelölje meg. *A jelentkezésnek nem kritériuma a KISZ-tagság!* A kiválasztás és rangsorolás egy nyelvi, politikai felmérés alapján történik, amelyre április végén a KISZ KB-ban kerül sor. A kiutazásra azoknak lesz komoly esélye, akik a maximális pontszám 50%-át, vagy még többet teljesítenek. A kiválasztottak megjelölhetnek 3 célországot és utazási időpontot, amelyet a rendezőség igyekszik maximálisan figyelembe venni a helyek elosztásánál. Jelentkezni lehet április 15—20. között. A menetjegyeket a KISZ KB központilag vásárolja meg. Az útiköltség a rendező és az utazó között oszlik meg, később meghatározó mértékben. Az út olcsóbb NDSZ- és Interrail igazolványok felhasználásával. (Az Interrail igazolvány jelenleg körülbelül 12 000 forintba kerül.) Az útievélről és vizumról mindenkinek egyénileg kell gondoskodni. Ha a *vízum* megszerzése körül komplikációk adódnak, a KISZ KB Nemzetközi Kapcsolatok Osztálya segítséget tud nyújtani. A fogadó partnerek a táborokban nem adnak zsebpénzt az odaérkező diákoknak.

A nyári táborokról és lehetőségekről érdeklődni lehet a *JATE KISZ Bizottságon* (Dugonics tér 12.). A JATE külügyi bizottságának hagyományos nyári programfüzete *április 1-jén* megjelent. A JATE intézményeiben és a KISZ-bizottságon minden érdeklődő megkaphatja.

Várjuk jelentkezéseteket!

VAJDA EDIT
külügyi felelős

Oktatunk vagy/és pénzt csinálunk?

Beszélgetés dr. Fejér Dénessel a JATE kiadó főszerkesztőjével

Az egész felsőoktatásra biztosított költségvetési keret az idén 20%-kal csökkent (a JATE-től több mint 12 millió forintot vontak el az elmúlt két évben), nem beszélve az áremelések miatti reálértékváltozásról. A rendelkezésre álló költségvetési keret az alapvető feladatok ellátására sem elég. Talán ezért is erősödik a törekvés: a tudományegyetem „vállalkozzon", szerezzen pénzt magának. A kutatáson kívüli szerződéses munkavállalások, a kutatási célfeladatokra vállalt állami megbízásos szerződések régóta biztos, pénzforrást jelentenek. Az utóbbi 2-3 évben újabb — bár sokak által vitatott — pénzszerzésre irányuló kezdeményezéssel, gazdasági vállalkozással próbálkozik a tudományegyetem. Ide sorolható a devizás képzés, melyből többletbevételhez jut a BTK, (a négyféle angol nyelvű tanfolyam és részképzésből), valamint a TTK (ahol egyes tanszékek I—II. éves önköltséges külföldi gyógyszerészhallgatók képzéséből részesülnek). Az újszerű kezdeményezések közé tartozik a kiadói jog megszerzése, továbbá az is, hogy a JATE a Szegedi-Délalföldi Innovációs Park gesztorszerepét elvállalta. Az oktatáshoz és kutatáshoz kevésbé kötődik a kollégiumok nyári hasznosítása, az egyetem műhelyének bővítése és bérmunkái, a bérbeadott helyiségek hozta bevétel. Sorozatunkban az oktatókutató munkához kötődő, de gazdasági vállalkozásnak is tekinthető kezdeményezéseket mutatjuk be.

— A tankönyv- és jegyzetgondokból fakadó igény az önálló egyetemi kiadó létrehozására nagyon régi a JATE-n. A kiadói jog megszerzésének mi az előtörténete?

— A tudományegyetem kiadói joga tulajdonképpen a *klasszikus gyakorlat helyreállítását jelenti: a kiadó, a nyomda, és a terjesztés összekapcsolását*. A Művelődési Minisztérium Kiadói Főigazgatósága 28 felsőoktatási intézménynek ajánlotta föl a lehetőséget, de azt egyedül a JATE használta ki. A szegedi tudományegyetemen ugyanis kiemelt feladatként kezelték az oktatás korszerűsítését. Ennek részét jelentette az önálló jegyzetek előállításához szükséges kiadói jog, melynek megszületésénél elsősorban *dr. Bodnár László* rektorhelyettes bábáskodott.

— A magánkiadások elszaporodása, az, hogy már vidéken — Debrecenben és Békéscsabán — is működnek önálló kiadók, arra utal mintha ez napjainkban nem lenne olyan nagy dolog. A JATE kiadói joga mennyiben sajátos, miért csak 3 évre szól, miért kapta a „kísérleti" jelzőt?

— Valóban, úgy is mondhatnánk: *kiadót ma az létesít, akinek tőkéje van. Ám a JATE-nak nincs erre pénze.* Részben ebből fakad a sajátosság: a JATE Kiadót a *Művelődési Minisztérium Kiadói Főigazgatósága* három évre, kísérleti jelleggel *engedélyezte*, ehhez 3,7 millió forintot adott. A debreceni és a békéscsabai, illetve a JATE Kiadó közötti különbség forrása pedig az *eltérő kiindulópont és célkitűzés*. Itt adott volt az egyetem mint szellemi bázis, viszont a háttérben óriási feszültséget jelentett a kiadói és nyomdai kapacitáshiány. *Elsődleges célnak a hallgatók tankönyvvel való ellátásának javítását tekintjük.* Jegyzetkészítés időtlen idők óta folyik itt, így nem kellett túl erőteljes mozdulat ahhoz, hogy ezentúl ne „házi", hanem kari jegyzetek szülessenek. Ezenkívül bármit kiadhatunk. A nyomdai feltételek megteremtése most történik: a számítógépes szedésre a Kibernetikai Laboratórium készül és bővítjük az egyetem sokszorosító üzemét. *A JATE-nyomda beindulása az év második felében várható. A terjesztési gondokon* a Dugonics téren kialakított Szakkönyv- és Jegyzetboltunk segít. Tehát *többféle kényszer, a kiadói, a nyomtatási és terjesztési nehézségek ösztökélték az egyetem vezetőit a JATE Kiadó létrehozására.* Szakértelmünket és lelkiismeretességünket a hároméves kísérleti időszakban kell igazolnunk.

— Az első látványos megmozdulásnak az egyetem saját könyvesboltjának megnyitását tekinthetjük. Csemegéket találhatunk itt, főleg a Gondolat Kiadó szakkönyvei közt, de a jegyzetkínálat korántsem tekinthető teljesnek. A könyvkereskedelem útvesztőiben a JATE Kiadó helytállásának, azaz a jegyzetellátás valódi javulásának mi a garanciája?

— Szakkönyvboltunk jelenlegi kínálatának 70—80%-át valóban a Gondolat kiadványai teszik ki. Szándékunk szerint ez változni fog: zömmel jegyzeteket akarunk a polcokra tenni. Meggyőződésem: *kis- és nagykereskedelmi tevékenységünk csak akkor lehet sikeres, ha fejlesztjük az együttműködést a Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalattal.* Ha megrendeléseink és kiadói tervünk teljesül, a jegyzetellátás szeptembertől érezhetően javulni fog. Egyébként a szegedi jegyzetellátáson már az is lendített, hogy a Kiss Jenő utcai zsúfolt üzleten kívül a mi boltunkban is jegyzeteket árulunk.

— Mire lesz képes az egyetem nyomdája, adottak-e működésének feltételei?

— Meg kell jegyeznem: a magyarországi gyakorlatban egy kiadóhoz nem feltétlenül kapcsolódik szakkönyvbolt és nyomda. De meglétük fokozza a kiadó eredményességét. A Szegedi Nyomda eddigi monopolhelyzete különösen indokolttá teszi a nyomtatási lehetőségek gyarapítását. Az egyetem sokszorosító üzeme kis teljesítményű, nem bírná el a JATE Kiadót. Nagy kapacitású nyomógéppel és ofszetnyomáshoz szükséges technikai berendezésekkel bővítjük az üzemet. A 200—250 négyzetméter alapterületű új nyomda elhelyezéséről még nem döntöttek véglegesen. Ha majd teljes kapacitással dolgozik a nyomdánk, akkor a kiadói feladatokon kívül egyéb bérmunkák elvégzésére is képes lesz.

— Ezek után szóljunk a kiadói tevékenységről! Eddig milyen kiadványok jelentek meg gondozásukban? Milyen új könyvek címlapján kereshetjük majd a JATE Kiadó föliratot?

— A jegyzetkiadás rendjét az egyetemi *Jegyzetügyi Operatív Bizottság* határozza meg. Lényegében 1987. szeptemberétől gondozzuk a kari jegyzeteket. *Eddig 15 kari jegyzeten szerepel „kézjegyünk"*. Részben régi jegyzetek utánnyomása, részben újak megjelentetése munkánk eredménye. Ezeknek a kiadványoknak jellegzetessége, hogy a kiadó kar valamelyikének emblémáját (melyeket *Richter Ilona* grafikus tervezett) találhatjuk az általam egységesített címlapon. *Reprint, illetve eredeti könyvek kiadására is jogot nyertünk.* Az egyetem rektora kérte a három kar tanszékeit: jelezzék, milyen kiadásra alkalmas ötletük van. Eddig 26 kiadványötlet jutott el hozzám. Az egyetem vezetőiből és a karok képviselőjéből alakult *Kiadói Tanács (dr. Bodnár László* rektorhelyettes mint elnök, jómagam mint titkár, *dr. Anderle Ádám* párttitkár, *dr. Merényi Kálmán* ÁJTK, *dr. Novák Mihály* TTK, *dr. Sipos Miklós* Marxizmus—Leninizmus Tanszékcsoport, *dr. Vörös László* BTK) februári ülésén elfogadta a kiadói tervet. Ennek értelmében *7 reprint mű közreadását tervezzük.* Elsőként (várhatóan az év második felében) *Raffay Ernő: Erdély 1918—1919-ben* című művészi erejű, nagy sikerű munkájának utánnyomásával jelenünk meg a könyvpiacon. A tervben *1 fordítás*, továbbá *23 eredeti mű kiadása* szerepel, közte: egyetemi oktatók munkái, pl. *Jakus László*, Föld alatt temetetlenül címmel barlangászati ismereteket és kalandokat ír le, erdélyi szerzők *(Gellért Sándor, Kányádi Sándor)* művei, a Magyar Nemzet *Diurnus* glosszáinak gyűjteménye, és más meglepetések.

— Mit takar a Gondolat Kiadóval való kapcsolat? A többi kiadó, illetve a szegedi intézmények hogyan fogadták az egyetlen egyetemi kiadó működését?

— A *Gondolattal* 1988. júniusáig és csupán a kiadványaik árusítására szól a JATE megállapodása. Az együttműködést újrarendezzük az év második felétől. A JATE Kiadó eddig csak két társa tevékenységét érintette. A *Tankönyvkiadó* nagy jóakarattal, szervezeti útmutatást is adva segített minket, holott létünk az ő munkájuk kritikája. A továbbiakban is a kiegyensúlyozott kooperációra törekszünk, hiszen óriási szükségünk van erre a tankönyv- és jegyzetkínálat teljes skálájának biztosítása érdekében. A *Magvető Kiadó* készségességét is élvezhettük: átadták nekünk Raffay Ernő slágerkönyve második kiadásának jogát. Tapasztalatom szerint Szeged értelmisége nagy örömmel fogadta a JATE Kiadót. A helyi társintézményekkel: a lapkiadó vállalattal, a megyei Somogyi Könyvtárral, a városi tanáccsal való együttműködés szellemi és anyagi tőkénk gyarapodását ígéri.

— Hogyan fest pillanatnyilag a kiadó költségvetése?

— A 3 év alatt felmerülő dologi és személyi kiadások fedezésére a minisztériumtól 3,7 millió forintot kaptunk. A minisztérium költségére 2,3 millió forintot fordítunk beruházásra. *A kiadványok finanszírozására tőkét nem kaptunk.* Hasznunk a sikerkönyvek kiadásán, nyomdánk bérmunkáján lehet. A nyereséget a kiadó fejlesztésére, illetve újabb, esetleg kisebb példányszámú vagy hosszabb idő alatt gazdára találó kiadványok finanszírozására fordítjuk. A 3 év egyenlege nulla kell, hogy legyen, azaz nem haszonra, hanem rentabilitásra kell törekednünk.

Ú. I.

Osztályozott(?) Vadnarancsok...

Meglehetősen köztudott, hogy csak a nemes gyümölcsöket sorolják osztályokba — a fogyasztóhoz kerülés előtt —, hogy ki-ki ízlésének, pénztárcájának (netán osztályhelyzetének) megfelelően válogathasson belőlük.

Géczi János új, „Vadnarancsok II." címen megjelent kötete — úgy tűnik — szakít ezzel a megrögzött társadalmi gyakorlattal. Ő ugyanis osztályozza a vadnarancsokat — ezúttal homoszexuálisokat — is. A besorolás szempontja egyértelműen a szerepeltetett homokosoknak a társadalmi ranglétrán elfoglalt pozíciójából következik. (Azon most nem meditálnánk, hogy ez mennyiben minőségi szempont, amit az ilyen jellegű tevékenység alapkategóriájaként kell feltételeznünk.) Az osztálybesorolás tehát eképpen fest: A csúcson állnak a vezető „beosztású" (igazgató, miniszter, színész, író stb.) „palotapincsik", míg a középmezőnyt ugyancsak kielégítő egzisztenciával rendelkező „melegek" alkotják. A harmadik, a legalsó osztályról is felsejlik valami, megvetéssel, lesajnálással kísért szavaik nyomán: a „buzik"-ról. (Ezek jelzője csak a „rossz", „undorító" lehet.) Annak ellenére, hogy még az alvilág, a homoszexuális prostitúció is megjelenik a könyvben — mint a két felső osztály kiszolgálója — vélhetően a legnagyobb számú buzikat nem kérdezi meg senki. Róluk, a páriákról mindenkinek megvan a véleménye — úgy tetszik, a kötet szerzőjének is. Ő sem ereszkedik le hozzájuk, megelégszik a róluk másodkézből kapott információkkal. Pedig az egész társaságból csak ők igazán „vadnarancsok", a társadalomba sehogy sem illők, deviánsok. Ha a címet nézzük (no meg a narkósokról készített és méltán híressé vált korábbi kötet példáját): a leginkább velük kellett volna foglalkozni — az ő életükkel, másságuk tragikus következményeivel. A kötet ettől lett volna teljes, a szociográfus hozzáállása meg — alanyai elitszemléletétől eltávolodva — etikus. S akkor, ha valamiképpen a szerző is állást foglal. Ennek híján csak azt gondolhatjuk: elfogadja interjúalanyai konformista, nyárspolgári nézőpontját, a szegényesebb, elesettebb „sorstársaknak" mintegy osztályszempontú lenézését.

Berkovits György írja egy „régi Mozgóban", hogy a szociográfus munkája a dokumentális szemlélet széles körű alkalmazása és szembesítő módszer, a kritikai szemlélet érvényesítése híján csupán „mintaszociográfiát" szülhet. Géczi Jánostól, a már említett első kötet alapján itt is igazi „föltáró magatartást" vártunk: témájának „kritikai epikusát" s nem a „lírai szövetségesét".

Arról már nyilván nem a szerző tehet, hogy e kötet 1981 óta várt kiadásra — vélhetően most is az AIDS-szel kapcsolatos szomorú aktualitás gyorsította az előkészületeket. Ugyanígy nem ő hibáztatható azért sem, ha úgy tűnik: könyvének árát is a fentebb kifogásolt „elitszemlélet" jegyében szabták meg. Indokolatlanul magas árkülönbözetet látunk ugyanis mind a korábbi „Vadnarancsok"-hoz — mely keménykötésű és terjedelme is duplája a mostaninak — mind a JAK-füzet többi, hasonló terjedelmű-küllemű kiadványaihoz viszonyítva. Nem tudjuk, csak sejtjük: áremelkedés és irodalompolitika „egybegyűrűzése" a felelős ezért.

Valamit a pozitívumokról is: vitathatatlan, hogy Géczi János új könyvében ismét feltáratlan, eddig kevéssé ismert terület bejárására vállalkozott — időszerű kérdések felé fordította figyelmünket.

SZ. Z.

SZEGEDI EGYETEM

A József Attila Tudományegyetem, a Szegedi Orvostudományi Egyetem és a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola MSZMP és KISZ-bizottságainak lapja

Felelős szerkesztő:
GRÓF RÓZA

Szerkesztőség: 6720 Szeged, Dugonics tér 12. Telefon: 12-119

Megjelenik havonta kétszer
Ára: 2,30 forint. Előfizetési díj egy évre 36,80 forint
Terjesztik az intézmények KISZ- és szakszervezeti bizottságai
Kiadja a Csongrád Megyei Lapkiadó Vállalat Szeged, Tanácsköztársaság útja 10. sz. 6740
Telefon: 24-633 Telex: 82-282

Felelős kiadó:
Kispál Antal igazgató

Szegedi Nyomda Szeged, Bajcsy-Zsilinszky u. 28. 6720

ISSN: 0230-791X

1988. IV. 11. - 1757 -

Felelős vezető:
Surányi Tibor igazgató